

Európa mint a 21. század űrhatalma

Versenyképes, autonóm és ambiciózus európai űrpolitikáért

Az évtizedeken át tartó kutatás, beruházás, együttműködés és ipari kiválóság révén Európa versenyképes, innovatív és teljes körű űrökoszisztémát épített ki, amely minden kritikus képességet magában foglal: hordozórakétákat, műholdakat, navigációt, Föld-megfigyelést, összeköttetés, felfedezést, űrforgalom-irányítást, űrbiztonságot, fenntarthatóságot, ellenálló képességet és űrtudományt.

Napjainkban azonban a globális űrszektor mélyreható átalakuláson megy keresztül. Az űr kritikus infrastruktúrává és számos szakpolitikai terület igényeinek kielégítésében központi tényezővé vált, a kereskedelmi hozzáadott érték platformjává, valamint a gazdasági verseny, a technológiai vezető szerep, a biztonság és a geopolitikai befolyás területévé, mivel az űrképességek egyre inkább a kritikus infrastruktúrák és az alapvető közszolgáltatások alapját képezik.

Amint azt az Ukrajna elleni orosz agressziós háború, a gyorsan változó geopolitikai környezet és más globális események is rávilágítottak, az űrbéli stratégiai autonómia, beleértve az önálló űrhozzáférést és az űralapú összeköttetést is, létfontosságú Európa védelme és kollektív biztonsága szempontjából. Ennek megfelelően „a stratégiai képességek, többek között az űrrel kapcsolatban” az Európai Tanács által 2025 márciusában meghatározott kiemelt prioritási területek egyike csakúgy, mint az ESA Tanácsának 2026. július 9-i, „Az űrközlekedés hosszú távú jövőképe” című nyilatkozata.

Ezzel egyidejűleg szembe kell néznünk egy olyan globális éghajlatváltozással, amelynek akut hatásai vannak, és amely tartós hatást gyakorol majd mind a közegészségügyre, mind a gazdasági fejlődésre.

Ezekkel a kihívásokkal szembenézve Európának fokoznia kell erőfeszítéseit annak érdekében, hogy gyorsan és hatékonyan reagáljon. Európának nagyobb köz- és magánberuházásokra, valamint rugalmas, a magántevékenységeket és a kereskedelmi hasznosítást elősegítő szabályozási környezetre van szüksége. Mindez az európai piac és ipari ökoszisztéma növekedésének előmozdítását szolgálja, ugyanakkor erősíti Európa pozícióját fő versenytársaival szemben, támogatja a hosszú távú versenyképességet, és csökkenti a kritikus területeken a nem európai technológiáktól, infrastruktúráktól, kereskedelmi szereplőktől és szolgáltatásoktól való túlzott függőséget.

A kereskedelmi hasznosítás, a versenyképesség és a stratégiai autonómia magasabb szintjének eléréséhez, valamint érdekei védelméhez az Európai Uniónak teljes mértékben el kell köteleznie magát egy valódi, összefogott és ambiciózus, a technológiai szuverenítésre, a biztonságra, a kutatásra és az ipari kapacitásra épülő európai űrpolitika mellett. Európának emellett továbbra is törekednie kell okos és megbízható partnerségekre, valamint a hasonlóan gondolkodó partnerekkel, köztük az ESA tagállamaival való együttműködési lehetőségekre, hogy előmozdítsa és megerősítse stratégiai céljait az űr területén.

Az európai szint stratégiai lépést jelent, amely lehetővé tesz egy olyan közös keret kialakítását, amely globálisan versenyképes és ellenálló képességeket biztosít, egyértelmű európai hozzáadott értékkel, többek között a belső piac erősségeinek kihasználása révén. Ezt költséghatékony, megbízható és megfelelő válaszokkal kell előmozdítani, a szubszidiaritás elvének, valamint a tagállamok szerepének, felelősségének és hatásköreinek, különösen a biztonság és a védelem területén teljes körű tiszteletben

tartása mellett. Európának, ezért meg kell erősítenie ellenálló képességét és gazdasági biztonságát, beleértve az önálló űrhozzáférést, a stratégiai és biztonságos ellátási láncokat, a kritikus technológiákat és infrastruktúrákat, a stratégiai adatokat, valamint az egészségügyi, víz- és élelmezésbiztonságot, hogy csökkentse az egyetlen meghibásodási pontnak kitett függőségeit.

A cél elérése érdekében határozottan fel kell lépünk a következő területeken:

1. Európa stratégiai autonómiájának biztosítása az űrben

Az űrhez való hozzáférés autonómiánk középpontjában áll. Az uniós tagállamoknak, a Bizottságnak, az ESA-nak és tagállamainak, az iparnak és az űrügynökségeknek közös megértésre kell jutniuk, az egyes szereplők szerepe alapján, annak érdekében, hogy kidolgozzák és megvalósítsák azt a hosszú távú jövőképet, amely garantálja a független, megbízható, fenntartható, biztonságos és versenyképes európai űrhozzáférést. Az Európai Hordozórakéta-kihívás (European Launcher Challenge) által bevezetett fokozott európai verseny, a közös igényeink megosztott megértése és az elfogadott átfogó stratégiai jövőkép alapján olyan iparpolitikát valósíthatunk meg és olyan intézkedéseket hangolhatunk össze, amelyek elősegítik a hosszú távú magán- és közberuházásokat. Ez javítja az űrhozzáférési ökoszisztéma versenyképességét, egy jövőbeli, versenyképes európai hordozórakéta-családot kiépítve, amely valamennyi hasznosterhelés-osztályt és felhasználási esetet kiszolgál, és amelynek indítóhelyei Európa különböző területein találhatók. Ezt kiszámítható és összesített európai intézményi keresletnek, tisztességes versenynek, valamint a bevett és feltörekvő európai szereplők előtti nyitott hozzáférésnek kell támogatnia.

A fokozódó geopolitikai rivalizálás közepette Európa többé nem engedheti meg magának a stratégiai sebezhetőségeket az összeköttetés, a helymeghatározás, navigáció és időmérés (PNT), a Föld-megfigyelés, az űralapú szolgáltatások vagy az indítási képességek terén.

Ennek megfelelően az európai tagállamok továbbra is jelentős mértékben fektetnek be saját űrképességeikbe, és feltételeket teremtenek a magánszektor beruházásaihoz. A tagállami tevékenységeket kiegészítve és az ESA-val szoros együttműködésben, az uniós polgári űrprogram – meglévő és lehetséges új elemeivel, azaz a Copernicusszal, a Galileóval, az EGNOS-szal, az EOGS-szal, az IRIS²-vel, a GOVSATCOM-mal, az SSA-val, valamint az űrbe jutás és onnan való visszatérés képességével – az európai szuverenitás és a stratégiai autonómia alapvető pilléreit alkotja. Ezek a polgári programok nem pusztán ipari vagy technológiai eszközök. Egyben olyan elemek is, amelyek Európa gazdasági ellenálló képességét és versenyképességét, válságkezelését, biztonságát, védelmi képességeit és politikai függetlenségét támogató stratégiai infrastruktúrák kiépítéséhez járulnak hozzá. E tekintetben az európai és nemzeti űrképességeket koherens és kompatibilis rendszerek rendszereként kell fejleszteni és üzemeltetni. Az Európai Uniónak emellett ki kell építenie és meg kell erősítenie a meglévő és feltörekvő nemzeti és kereskedelmi képességek összevonására és megosztására szolgáló mechanizmusokat, hogy kiaknázza a szinergiákat, elkerülje a felesleges párhuzamosságokat, és a nemzeti szuverenitás tiszteletben tartása mellett megfelelően közös igényeinknek.

Az IRIS² az EU jövőbeli, biztonságos konnektivitást szolgáló műholdas konstellációja, és az ellenálló képesség egyik stratégiai összetevője. Szuverén, biztonságos és garantált szolgáltatásokat nyújt majd a kormányzati felhasználók, valamint a kereskedelmi alkalmazások számára. Ennek érdekében továbbra is támogatjuk az IRIS² felgyorsítását a konnektivitás biztosítása terén, egyértelműen a tagállamok

kinyilvánított felhasználói igényeire összpontosítva. Ennek magában kell foglalnia az induló vállalkozások és más cégek kereskedelmi megoldásait, az MSS 2 GHz-es spektrumon alapuló, eszközre közvetlenül sugárzott (direct-to-device) szolgáltatásokat, valamennyi tagállam politikai támogatásával és űripárunk teljes körű elkötelezettségével. A jövőbeli lehetséges kiegészítő architektúráis rétegeknek a kormányzati és kereskedelmi igények közösen elfogadott felmérésén, átlátható és versenyalapú megvalósítási megállapodásokon kell alapulniuk, a jelenlegi program időben történő végrehajtásának sérelme nélkül.

A jelenlegi geopolitikai környezetre tekintettel Európának időben történő hozzáférésre van szüksége a Föld-megfigyelési adatokhoz és képanyagokhoz, rövidebb reagálási időre, gyakoribb ismétlésű felvételezésre, nagyobb térbeli felbontásra, valamint a hírszerzési termékek feletti fokozott szuverenitásra, hogy csökkentse függőségeit. Az Uniónak és tagállamainak ezért ki kell dolgozniuk egy Kormányzati Föld-megfigyelési Rendszert (Earth Observation Governmental System) az uniós űrprogram szuverén, kettős felhasználású és felhasználó-vezérelt elemeként, amely egyértelműen elkülönül a Copernicustól, és polgári és kormányzati ellenőrzés alatt áll. Ez első lépésben a tagállamok és a kereskedelmi szektor meglévő és feltörekvő Föld-megfigyelési képességeinek kihasználására szolgáló, összevont és megosztott rendszerek rendszerén keresztül valósulna meg. Ezt követően, feltéve, hogy a tagállamok szuverén előjogai teljes mértékben megmaradnak, az uniós tulajdonú, űralapú megfigyelési képességeket – amennyiben szükséges – hiányelemzés és a Tanács határozata alapján kell megvalósítani, az Unió és tagállamai önálló döntéshozatalának és fellépésének támogatása érdekében.

2. Erős és versenyképes európai űrpiac kiépítése

Az Európai Uniónak biztosítania kell azt a keretet, amely elősegíti Európa és az európai ipari ökoszisztéma növekedését, és amely javítja az európai űrökoszisztéma globális versenyképességét.

Ehhez olyan támogató szakpolitikára, valamint szabályozási és pénzügyi keretre van szükség, amely elősegíti a nagyobb köz- és magánberuházásokat, a feltörekvő európai szereplők növekedését, valamint a teljes európai ipari értéklánc bővülését az egész űrökoszisztémában, kiaknázva és megerősítve valamennyi tagállam potenciálját és képességeit.

Az Uniónak – különösen az EU Űrjogi Rendelete (EU Space Act) mint belső piaci eszköz révén – egyértelmű, koherens, arányos és átlátható szabályozási keretet kell létrehoznia, amely biztosítja az űrtevékenységek biztonságára, ellenálló képességére és fenntarthatóságára vonatkozó, küldetéshez igazodó közös követelményeket, lehetővé téve egy hatékony európai egységes űrpiacot, elősegítve az európai szereplők versenyképességét, és biztosítva az egyenlő versenyfeltételeket az űrpiacon. E keretnek biztosítania kell a meglévő uniós és nemzeti jogszabályokkal való összhangot, és el kell kerülnie az európai ipar számára aránytalan szabályozási terheket a nemzetközileg elismert szabványokra építve, hogy ne veszélyeztesse – különösen a kkv-k és induló vállalkozások – globális versenyképességének és bővülésének lehetőségét.

Ezzel egyidejűleg az EU-nak és tagállamainak proaktív szerepet kell vállalniuk a nemzetközi jog azon alapelveinek előmozdításában, amelyek az űrtevékenységeket szabályozó jogrend sarokkövét képezik, és amelyek a virágzó és ellenálló képességű űrszektor alapvető alapját jelentik. Ennek érdekében az európai értékeket, normákat és szabványokat érvényre kell juttatni az űrben, előmozdítva az „európai gyártmány” kínálatát, és partnereket, tehetségeket vonzva a feltörekvő űrrégiókból.

Az Európai Uniónak és tagállamainak emellett ösztönözniük kell az európai úralapú szolgáltatások iránti keresletet összehangolt közbeszerzés, előzetes piaci kötelezettségvállalások, valamint az űradatok és -szolgáltatások polgári védelembe, környezeti megfigyelésbe, közlekedésbe, mezőgazdaságba, energetikába és más stratégiai ágazatokba történő integrálása révén. Figyelmet kell fordítani a biztonságos adathozzáférésre, a mesterséges intelligenciára, a kompatibilitásra, valamint az európai downstream vállalatok növekedésére.

3. Versenyképes és ellenálló képességű európai örökoszisztéma megerősítése

Bár a versenyképes üzleti modellek, a technológiai innovációba és az ipari kiválóságba történő befektetés elengedhetetlen a fenntartható eredmények eléréséhez, az űrtevékenységek továbbra is jelentős mértékben támaszkodnak a közfinanszírozásra, és közvetlenül hozzájárulnak a nemzetbiztonsághoz és a szuverenitáshoz. Ilyen körülmények között kívánatos, hogy az uniós finanszírozású beruházások elsősorban az európai iparnak, köztük a kkv-knak és induló vállalkozásoknak legyenek a hasznára, átlátható, egyértelmű és objektív jogosultsági kritériumok alapján.

Európának megfelelő intézkedésekkel ki kell építenie és meg kell erősítenie egy piacvezérelt, feltörekvő és versenyképes örökoszisztémát a teljes űrértéklánc mentén, többek között azáltal, hogy kiváló és innovatív európai megoldásokkal járul hozzá a nemzetközi űrbéli együttműködéshez.

Ebben az összefüggésben elengedhetetlen, hogy egy erős keresletélénkítő hatás egészítse ki a meglévő technológiaösztönző megközelítést a képességigények megfelelő kezelése érdekében, amelyeket a tagállamoknak kell azonosítaniuk, például az űrrel és védelemmel kapcsolatos kritikus technológiákat figyelő uniós obszervatóriumra, valamint az európai nem-függőségért felelős közös munkacsoportra építve, amelynek célja az uniós stratégiai autonómia biztosítása és az EU és az Európai Űrügynökség közötti szoros együttműködés lehetővé tétele. Ez megerősíti a releváns ellátási láncok ellenálló képességét, és összehangolt szinergiákat, valamint kiegészítő jelleget biztosít a releváns ipari és kutatás-fejlesztési kezdeményezésekkel európai és nemzeti szinten. Ennek a megközelítésnek védenie kell, és megfelelő hozzáférést kell biztosítania a közberuházásokból származó szellemi tulajdonhoz, valamint kezelnie kell a hardverekkel, szoftverekkel, adatokkal, földi rendszerekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatos függőségeket.

Ezzel párhuzamosan mérlegelni kell az iparral – köztük a kkv-kkal és az új belépőkkel –, valamint a kutatószervezetekkel való partnerségeket az EU ipari versenyképességének megerősítése érdekében. A cél az, hogy a releváns érdekelt felekkel közösen programozott kutatás-fejlesztési és innovációs prioritások révén nagyobb hatást érvényesítsünk, ideértve a magas technológiai érettségi szintet (TRL) és a magánberuházások bevonását biztosító kutatási és innovációs intézkedéseket. E törekvés fenntartásához Európának célzott erőfeszítésekre van szüksége, beleértve a tehetségekre, készségekre és oktatásba történő befektetést az innováció előmozdítása, valamint az egyetemek, kutatóközpontok és vállalkozói programok szerepének megerősítése érdekében, mint az innováció, valamint az örökoszisztéma hosszú távú ellenálló képességének és vonzerejének kulcsfontosságú mozgatórugói.

Az olyan feltörekvő piacokon, mint az űrbéli műveletek és szolgáltatások (In-Space Operations and Services, ISOS), a Bizottságnak, a tagállamoknak és az ESA-nak szorosan együtt kell működniük az új, versenyképes képességek előmozdítása. Továbbá az olyan űrinfrastruktúra és szolgáltatások

előkészítése érdekében, mint a műholdak élettartam-hosszabbítása, ellenőrzése, karbantartása, logisztikája, az aktív űrszemét-eltávolítás és a korszerűsítés, hogy megfeleljenek a jövőbeli kormányzati és intézményi igényeknek, és a kereskedelmi perspektívákkal összhangban támogassák az ökoszisztéma versenyképességét. Az intézményi keresletet adott esetben e képességek kockázatának csökkentésére és fenntartható kereskedelmi piacokra való átállásuk támogatására kell felhasználni. Ugyanakkor Európa tudatában van számos ISOS-technológia kettős felhasználású jellegének, ezért bármely lehetséges katonai alkalmazás a szuverén nemzeti döntéshozatal hatáskörébe tartozik.

4. Az európai űrirányítás megerősítése

Az űrgazdaság gyors fejlődése, párosulva a felgyorsult globális kihívásokkal és a mélyreható geopolitikai változásokkal, csak tovább fogja gyorsítani az űrszektor fejlődését. Ahhoz, hogy Európa a következő évtizedekben is jelentős űrhatalom maradjon, ellenállónak, politikailag egységesnek, és gazdasági versenyképessége révén erősnek kell lennie. Ezért olyan politikára van szükség, amely biztosítja a tisztességes és szabad versenyt, valamint az innovációt, lehetővé téve az európai piac gyors és fenntartható növekedését.

Ezért Európának folytatnia kell az erős EU–ESA partnerségre épülő űrirányítás koherenciájának és hatékonyságának megerősítését, amely az ESA technikai szakértelmére és az EUSPA biztonságos üzemeltetésben, szolgáltatásnyújtásban és piacfejlesztésben betöltött szerepére támaszkodik. Ehhez egyértelmű felelősségmegosztást kell fenntartani az EU, az ESA és tagállamaik között, hozzáadott érték létrehozása, a párhuzamosságok elkerülése, közös szabványok kialakítása, valamint valamennyi intézményi szereplő – különösen az Unió és az ESA közötti erős partnerség révén történő – együttműködésének további megerősítése által. A SatCen-nek, az Európai Védelmi Ügynökségnek (EDA), a nemzeti űrügynökségeknek és más releváns szereplőknek is hozzá kell járulniuk, egyértelműen meghatározott és egymást kiegészítő megbízatások keretében, elkerülve az intézményi párhuzamosságokat.

A tagállamoknak kell biztosítaniuk a politikai vezetést, meghatározniuk a stratégiai prioritásokat, és mozgósítaniuk a szükséges eszközöket az európai hozzáadott értéket képviselő uniós űrprogramok és kezdeményezések számára.

Az ESA-nak kiváló technikai szakértelmére és programozási tapasztalatára építve továbbra is hozzá kell járulnia Európa hosszú távú űrbéli törekvéseihez, mint az Európai Unió űrtevékenységeinek végrehajtásában megbízható partner.

Az Európai Unió tagállamai, a Bizottság és az ESA osztoznak abban a törekvésben, hogy Európának meg kell maradnia jelentős űrhatalomnak. Ezt a törekvést az ESA 2025. novemberi Miniszteri Tanácsa is támogatta, és — a következő uniós többéves pénzügyi keretről szóló vitát nem megelőlegezve — azt az Európai Versenyképességi Alap és a Horizon Europe révén tovább kell fenntartani. Ennek ki kell egészítenie és fel kell erősítenie — nem pedig helyettesítenie — a nemzeti és az ESA-forrásokat, és átlátható módon kell irányítani, teljes mértékben megőrizve a tagállamok szuverén hatásköreit, valamint méltányos hozzáférést biztosítva az európai ipari és kutatási szereplők számára.

Európa rendelkezik tehetséggel, iparral, technológiával és szakértelemmel ahhoz, hogy világszínvonalú vezető szerepet töltsön be az űr területén.